

Рудінська О. В.

кандидат економічних наук,

*доцент кафедри менеджменту та інноваційної діяльності
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*

Доценко В. П.

магістрант

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Трансформація інноваційно-інвестиційних процесів в контексті глобалізаційних зрушень є одним з найяскравіших моментів сучасної динаміки розвитку. Цим обґрунтовується актуальність проведення досліджень за задекларованою тематикою.

Метою дослідження є аналіз основних чинників, що впливають на формування основних особливостей інтернаціоналізації інноваційно-інвестиційної діяльності.

Активна транснаціоналізація капіталу забезпечила переростання відносин регіональних світових ринків в транснаціональну систему

світового господарства, яка все більше набуває рис глобальної, з її власними закономірностями та механізмом регулювання. Інтернаціоналізація товарного обміну, мобільних факторів виробництва поступово під впливом НТП розширювалася, ускладнювалася, долаючи міждержавні та регіональні рамки. Закономірним результатом інтернаціоналізації виробництва і капіталу стає глобалізація світового господарства. Інтернаціоналізація і глобалізація виробництва створюють таку ситуацію, коли майже жодній країні вже не вигідно мати лише своє виробництво: окремі національні економіки (або їх сегменти) все більше інтегруються у світове господарство, прагнуть знайти в ньому свою нішу [1].

Ефективне використання інноваційного чинника стало одним з основних конкурентних переваг ТНК у ХХІ столітті. ТНК мають можливість використовувати таке перспективне інноваційне джерело, як науково-технічний і кадровий потенціал своїх закордонних філій, стимулюючи інноваційні процеси у філіях ТНК у країнах – реципієнтах інвестицій, створюючи стратегічні альянси, закордонні «інкубатори знань» і одночасно із цим – глобальні інноваційні мережі [2].

Поштовхом до інтернаціоналізації інноваційної діяльності транснаціональних корпорацій виступають відмінності між специфічними ресурсами країни та специфічними ресурсами фірми. Типовими прикладами таких ресурсів виступають національна система освіти, технологічні й організаційні можливості, комунікаційна й маркетингова інфраструктура, продуктивність праці й науково дослідницький потенціал. Для того, щоб від процесу інтернаціоналізації інноваційної діяльності вигравали як приймаюча країна, так і ТНК, на національному рівні необхідні адекватні політичні заходи, які допомагали б удосконаленню специфічного інноваційного потенціалу й поліпшенню функціонування національної інноваційної системи як механізму, на стан якого значний вплив здійснює уряд. Розміщення на своїй території іноземних науково-дослідницьких центрів є вигідним для приймаючої країни з декількох причин: інтенсифікація інноваційної діяльності (пов'язана з появою нових НДДКР лабораторій), створення нових робочих місць для висококваліфікованих спеціалістів, розвиток системи освіти за рахунок появи платоспроможного попиту на освітні послуги; формування нового класу менеджерів, що спеціалізуються на комерціалізації нововведень; збільшення припливу венчурного капіталу в країну, сприяння модернізації та укріпленню національної інноваційної системи. У той же час транснаціональна експансія в галузі НДДКР може спричинити небажані наслідки. Для залучення прямих іноземних інвестицій в НДДКР, отримання вигід та компенсації можливих витрат необхідно вирішити питання політичного й інституційного характеру, що стосуються узгодженості державних й

комерційних НДДКР, забезпечення доступу компаній до результатів діяльності державних дослідницьких установ, підвищення потенціалу місцевих підприємств. Чим більше розвинена національна інноваційна система приймаючої країни, тим більша вірогідність припливу інвестицій в НДДКР ТНК й отримання переваг від них [3].

Пандемія COVID-19 є відображенням реального рівня глобалізації світової економіки. Кризові процеси всі сфери економіки ЄС, але особливо сектор послуг – роздрібну торгівлю, туристичний, готельний, ресторанний, транспортно-логістичний бізнес та їх міжнародну складову. Унікальною стала синхронізація наступу кризових процесів за параметрами глибини, часу та змісту.

COVID-19 можливо розглядати як акселератор змін моделі європейської економіки. Деякі науковці роблять висновок про те, що основа існуючої моделі європейської економіки не зазнає суттєвих змін – міжнародний розподіл праці, заснований на оптимізації витрат (визначає цінову конкурентоздатність), буде будуватися відповідно до тенденцій, що склалися ще до початку пандемії. Але для більшості учасників ринку саме пандемія виступить акселератором та прискорить окремі тенденції, найважливішими з яких є наступні:

1) протекціонізм та захист національних ринків, який для ЄС та його країн означає обмеження доступу іноземних інвесторів, які мають пряму чи опосередковану підтримку (компанії групи GAFA Huawei та ін.) до стратегічних галузей економіки та ринку держзамовлень;

2) зростання рівня локалізації та імпортозаміщення (для країн ЄС актуальним є галузь фармацевтики);

3) процес рещорінгу – повернення/переміщення виробництв (особливо в країнах Азії) в країну місцезнаходження материнської компанії у рамках процесів реіндустріалізації/стратегії «Індустрія 4.0»;

4) цифрова трансформація, яка передбачає децентралізацію та поступову автономізацію управлінських процесів; переведення робітників на дистанційну роботу; зростання об'єму інвестицій у технології штучного інтелекту та кібербезпеки («Формування цифрового майбутнього Європи» та «Європейська стратегія даних»). Онлайн-бізнес зможе дещо вплинути на реальний, але не в значній мірі. Тим самим КЄС зазначив концепцію «подвійного переходу», який передбачає комплексний підхід до створення умов, що мотивують господарські суб'єкти одночасно вирішувати завдання екологічної та цифрової трансформації, які повинні забезпечити у довгостроковій перспективі збереження та зростання конкурентоздатності господарсько-політичного простору ЄС;

5) поступова екологізація економіки у рамках Європейської зеленої угоди (зміна діяльності ЄС та країн-членів до 2050 р.) та посилення промислової кооперації між країнами ЄС у сфері захисту клімату;

б) прискорення кооперації в науковій та медичній сфері з використанням новітніх технологій.

10 березня 2020 р. КЄС презентувала «Нову промислову стратегію Європи», зміст якої доповнила «Стратегія розвитку малого та середнього бізнесу для стійкої та цифрової Європи», а також «Вияв та усунення бар'єрів на шляху до єдиного ринку». Реалізація саме цих положень повинна перетворити економіку та промисловість країн-членів ЄС до 2030 р. не тільки в кліматично-нейтральні та цифрові, але й найбільш конкурентоздатні. Брюссель, розраховуючи на збереження лідируючих позицій у використанні промислових даних, орієнтуючись на створення «ринків чистих технологій», де основними будуть промислові процеси з «низьким екологічним слідом» та дигітальним лідерством. У зв'язку з цим, була видана Директива ЄС про контроль за прямими інвестиціями, що розпочне діяти з 11.11.2020 р. Також Комісією були опубліковані Рекомендації, у яких вказувала всім країнам-членам ЄС про необхідність захисту стратегічних галузей та секторів, вказуючи на пріоритетну в умовах кризи пандемії мету захисту від поглинань у сфері фармацевтики та здоров'я охорони [4].

З вище вказаного можна зробити висновки про те, що в умовах глокалізації інноваційно-інвестиційні процеси ТНК зайняли ключові позиції саме завдяки формуванню інноваційно-стратегічних альянсів та інтернаціоналізації фінансового забезпечення НДДКР та трансферу технологій. У світі на сьогодні налічується близько 80 тис. ТНК і приблизно 850 тис. їхніх іноземних філій. Гостра конкурентна боротьба, пошук шляхів доступу до дешевших ресурсів змушує ТНК розширювати ринки для інвестування. В результаті можливо засвідчити подальше розширення міжнародного виробництва, обсяги якого в 2014 р. перевищили 36 трлн. дол. США, а обсяг активів іноземних філій ТНК зріс до рекордного значення 102 трлн. дол.

Література:

1. Сливенко О.В. Теоретичні аспекти інтернаціоналізації світового господарства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. URL: <http://global-national.in.ua/archive/5-2015/49.pdf> (дата звернення: 21.09.2020).
2. Турський І.В., Сус М.М. Особливості сучасних інноваційних стратегій транснаціональних корпорацій. *Молодий вчений*. 2016. № 12.1 (40). URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/12.1/232.pdf> (дата звернення: 21.09.2020).
3. Ліневич Ю.В. Теоретичний аналіз процесу інтернаціоналізації інноваційної діяльності ТНК та його впливу на економіку приймаючої країни. *Інвестиції: практика та досвід № 22 2009. Інновації та розвиток*. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2009/8.pdf (дата звернення: 21.09.2020).
4. COVID-19-Game charger Європейської економіки. URL: <http://sg-sofia.com.ua/covid19-novij-ekonom-evropi-belov> (дата звернення: 22.09.2020).